

Bouwhistoricus Ronald Glaudemans

Thuis in de binnenstad

Voor Ronald Glaudemans voelde de terugkeer naar Den Bosch als thuiskomen. Den Bosch is immers de plaats waar hij was geboren. In 1964 en in de Hinthamerstraat; 'bijna op de Markt' preciseert hij. Zijn vader had daar in de buurt een hengelsportzaak, als zodanig zeer bekend.

Zelf heeft hij in later jaren ook altijd in de binnenstad gewoond, de jaren dat hij in Amsterdam werkte niet uitgezonderd. Waarmee hij maar wil zeggen, dat de Bossche binnenstad hem zeer vertrouwd is. Na het Sint-Janslyceum studeerde Ronald stedenbouw in Tilburg en omdat hij op vrijdag geen colleges had, meldde hij zich als vrijwilliger bij de BAM, want: 'ik was heel erg geïnteresseerd in archeologie. Ik ben toen voor het eerst Ad van Drunen tegen het lijf gelopen. Toen die hoorde wat ik wilde wist ie meteen: die wil ik hebben.'

In de roos

'Zo ben ik er in terecht gekomen. Ik wist helemaal niet wat bouwhistorie was. Het was compleet nieuw voor me. Maar ik was al heel snel verkocht. Het was een schot in de roos. Ik ben begonnen kelder-kaarten te tekenen, een eerste aanzet voor het grote bouwblokken-onderzoek in de historische binnenstad van Den Bosch, waarop Ad later gepromoveerd is. Zo ben ik er in gerold. Al snel mocht ik de (historische) panden in om die te onderzoeken.'

Z'n studie stedenbouwkunde heeft Ronald Glaudemans maar niet afgemaakt. 'Ik besloot een bedrijfje op te richten dat op projectbasis voor de BAM en al snel ook voor veel andere gemeenten bouwhistorisch onderzoek deed. Dat bedrijf bestaat als zodanig nog steeds, bekend onder de naam BAAC.' (Officieel: *BAAC bv Bouwhistorie en Archeologie*)

Dat eigen bedrijf heeft Ronald Glaudemans gedaan 'tot negen jaar geleden. Ik wilde terug naar de inhoud van mijn vak. Want ondertussen was ik steeds meer bezig met het regelen van allerlei zaken dan met onderzoek. Ik ben toen naar Amsterdam gegaan. Daar heb ik de afdeling Bouwhistorie opgezet. Ik ben daar zeven jaar blijven hangen. Tot ik vorig jaar hier ben teruggekeerd om Ad op te volgen die volgend jaar met pensioen gaat.'

Ronald Glaudemans in zijn werkkamer bij de BAM, met uitzicht op de Sint-Jacob. (Foto: Olaf Smit, 2010)

Geïnteresseerd als hij was in archeologie wilde Ronald Glaudemans tijdens zijn studie stedenbouwkunde wel als vrijwilliger aan de slag bij de BAM, de gemeentelijke dienst Bouwhistorie, Archeologie en Monumenten. Maar Ad van Drunen strikte hem voor bouwhistorie. Dat was in 1982 of daaromtrent. Vorig jaar keerde hij terug naar Den Bosch. Om Ad van Drunen, die met de pensioengerechtigde leeftijd in zicht bezig is af te bouwen, op te volgen als gemeentelijk bouwhistoricus.

Bestaansrecht

Bouwhistorie ziet Ronald Glaudemans als ‘bovengrondse archeologie: het ontdekken van dingen van vroeger, onder andere hoe iets gebouwd is, en dat vooral om de dingen die je hebt onderzocht toepasbaar te maken in een restauratie. Dat laatste is, kort en goed gezegd, het bestaansrecht van bouwhistorie.’ De samenhang tussen bouwhistorie en archeologie is evident. En monumentenzorg? ‘Bouwhistorie is de lijm tussen archeologie en monumentenzorg.’ Zijn fascinatie voor bouwhistorie blijkt eens te meer als Ronald Glaudemans uitlegt dat bouwhistorisch onderzoek twee componenten omvat. De eerste heet onderzoek, met name ‘de wetenschappelijke kant van bouwhistorisch onderzoek. In dit opzicht is bouwhistorisch onderzoek heel erg vergelijkbaar met archeologie.’ De tweede component noemt Ronald Glaudemans ‘de praktische kant. Want het gaat er om hoe je de resultaten van je onderzoek in de praktijk kunt toepassen. En het leuke van het vak is dat je die twee combineert en daardoor resultaat van je onderzoek ziet.’

Passie

Hoewel Amsterdam ‘een interessante tijd’ was, blijkt het hart van Ronald Glaudemans als vanzelfsprekend in Den Bosch te liggen. Gevraagd naar de projecten die hij hier deed voor hij naar Amsterdam ging noemt hij onder meer het bouwblokken-onderzoek op de Markt, de Hof van Zevenbergen, de restauratie van de Sint-Cathrienkerk. Het laatste onderstreept hij als ‘heel belangrijk’, maar... ‘het belangrijkste project – en dat is mijn grote passie – is de Sint-Jan, waar ik vanaf het begin van de huidige restauratie bij betrokken ben’.

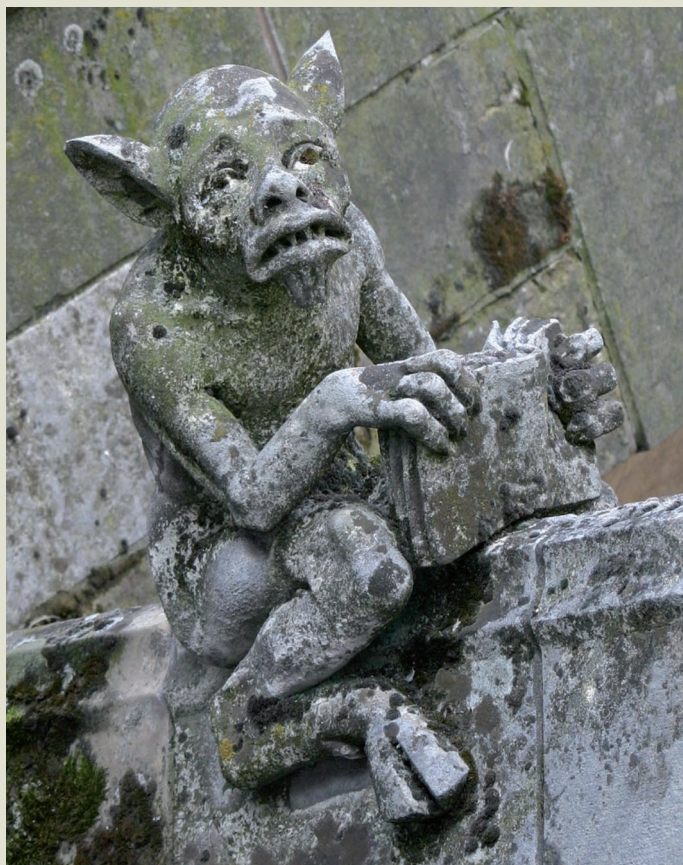
‘Het leuke van de Sint-Jan is dat het een onuitputtelijke bron is. Toen we begonnen zei iedereen: “We weten alles al van de Sint-Jan”. Maar dat is onzin. Van zo’n groot gebouw weet je nooit alles.’ De vorige aflevering van *Bossche Bladen* levert daarvoor een treffende illustratie. Daarin begint Ronald Glaudemans zijn artikel *Graven achter het Postkantoor* aldus: ‘Juist op het moment dat de conclusie kan worden getrokken dat alles aan de Sint-Jan, zo ver mogelijk, wel is onderzocht, is een opmerkelijke ontdekking gedaan, die nieuwe informatie oplevert over de gedaante van de voorganger van de huidige kerk.’ Daarin vertelt hij, zoals men zich ongetwijfeld nog zal herinneren, hoe bij onderzoek in de Kerkstraat honderden brokken tufsteen, afkomstig van de oude Sint-Jan, als fundering zijn gebruikt. ‘Dat was echt een complete verrassing. Het bewijst dat bouw-

Ronald op de steigers van de Sint-Cathrien in 1994 bij het documenteren van het middeleeuws koor. (Foto: BAM)

Een duivelse luchtboogfiguur aan de zuidzijde van de Sint-Jan. In de negentiende eeuw gemaakt ter vervanging van het middeleeuwse beeld.

Uit: Ronald Glaudemans, ‘De 96 luchtboogfiguren op de Sint-Jan’, 2004. (Foto: Ronald Glaudemans)

Ronald in Museum De Bouwloods met enkele ver afgesleten middeleeuwse luchtboogbeeldjes. (Foto: Olaf Smit, 2010)

historie nooit ophoudt. Je zult altijd nieuwe gezichtspunten ontdekken.' Ronald Glaudemans is ervan overtuigd dat elders in de binnenstad vast nog wel meer plaatsen zullen zijn waar restanten van de Sint-Jan zijn gebruikt. 'Er zijn misschien wel monumenten op gebouwd en dat betekent gewoon dat we ze nooit te zien krijgen.'

Ouder

Terug naar het onderzoek tijdens de restauratie: 'We hebben de bouwgeschiedenis helemaal doorgelicht en we hebben ontzettend veel ontdekt.' Om maar een voorbeeld te noemen: 'De bouwgeschiedenis van de huidige Sint-Jan is ouder dan we allemaal dachten. Ouder dus dan van 1380, het begin van de gotische kathedraal. Onder andere dendrochronologisch onderzoek, op grond van jaarringen, heeft daarvoor keiharde dateringen opgeleverd.'

'Een ander voorbeeld is, heel spectaculair, dat gebleken is dat de Sint-Jan aan de buitenkant, met name

waar het de straalkapellen betreft, helemaal gepolychromeerd is geweest. Dat wil dus zeggen dat daar kleur op gezeten heeft. Daarvan hebben we heel veel teruggevonden bij deze restauratie.' Veel meer wil Ronald Glaudemans niet kwijt 'om niet alles te verklappen van het boek dat in november over deze restauratie zal verschijnen'. Een boek dat 'echt over het gebouw gaat. Dat maakt het toch wel extra interessant. Ook al maken we bij de bouw van gewelven een uitstapje naar de prachtige doopvont, het gebouw als zodanig staat centraal.'

Ronald Glaudemans schreef het samen met collega bouwhistoricus Harrie Boekwijt, met medewerking voorts van de Bossche stadsredacteur Wim Hagemans die er op heeft toegezien dat ook technische onderwerpen leesbaar en begrijpelijk zijn voor een breed publiek. De foto's zijn van Marc Bolsius. Een aantal subsidiënten maakte het mogelijk dat het boek straks voor een acceptabele prijs in de boekhandel zal liggen. Want wat voor een breed publiek toegankelijk wil zijn, moet ook voor een breed publiek betaalbaar zijn. 'Het leuke van het boek is ook dat we van de tekeningen allemaal 3D-reconstructies hebben laten maken. Dat ziet er heel mooi uit en maakt bovendien het boek meteen ook weer een stuk toegankelijker.'

Maastricht

De drukke agenda die Ronald Glaudemans door dit alles voert, heeft hem er niet van weerhouden lid van de Welstand-Monumentencommissie van Maastricht te worden. 'Geen onderzoek, alleen advisering' benadrukt hij. 'Ik zit als bouwhistoricus in de commissie om vanuit mijn vakgebied naar de plannen te kijken die aan de commissie worden voorgesteld. Wij brengen advies uit aan het college van Burgemeester en Wethouders.'

'Een aardig aspect van deze functie is dat je de verschillen kunt waarnemen tussen de historische huizen van Maastricht en die van Den Bosch. Maastricht heeft veel zeventiende- en achttiende-eeuwse huizen en heel weinig middeleeuwse huizen, terwijl het hier helemaal vol staat met middeleeuwse huizen, zij het achter negentiende-eeuwse gevels. Bovendien kent de Limburgse hoofdstad een grote

vakwerktraditie, al is daar niet zoveel meer van over.'

In Maastricht mocht Ronald Glaudemans ook het onderzoek voor de restauratie van de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek begeleiden 'en daarmee zit ik ook weer bij mijn grote passie voor middeleeuwse kerken'.

Stiefmoederlijk

En daarmee zijn we weer terug in Den Bosch, waar Ronald Glaudemans intussen ook voorzitter van Museum De Bouwloods is geworden. Min of meer logisch want 'de *spin-off* van mijn onderzoek bij de restauratie van de Sint-Jan leidde er toe dat ik ontzettend geïnteresseerd ben geraakt in de collectie van De Bouwloods. Die wordt zó onderschat. De mensen weten gewoon niet wat voor waardevols daar allemaal bewaard wordt. Het is namelijk de grootste collectie middeleeuws beeldhouwwerk. Het lijkt wel of niemand het wil weten, zó stiefmoederlijk als er mee wordt omgegaan.'

'Gelukkig bestaan er grootse plannen. We zijn bezig een heel nieuw museum te maken. En dat is nodig ook, want het is heel belangrijk dat de Sint-Jan op de een of andere manier geld gaat genereren voor het onderhoud van de kerk. Daar is veel voor nodig. Als elke bezoeker van de Sint-Jan een euro zou achter-

Ook Jan Mosmans deed al bouwhistorisch onderzoek in de Sint-Jan. Hier bestudeert hij een muurvak bij de sacristie, vóór de restauratie. Een opname uit oktober 1921, met op de achterzijde aantekeningen van Mosmans over zijn bevindingen. (Foto: Stadsarchief, HTA, uit collectie Mosmans)

laten, dan zouden we een heel eind op weg zijn,' filosofeert Ronald Glaudemans een beetje voor zich uit, maar 'We willen een open kerk. In die gedachte past het niet entree te heffen. Misschien dat we via De Bouwloods ook in financieel opzicht wat kunnen betekenen.'

Slag om de arm

Tenslotte mag hier niet onvermeld blijven dat Ronald Glaudemans enige tijd geleden deel is gaan uitmaken van de redactie van *Bossche Bladen*, waar hij de plaats inneemt van stadsarcheoloog Hans Janssen die eveneens aan het afbouwen is met het oog op zijn naderend pensioen. 'Ik wilde dat graag overnemen. Het ligt helemaal in mijn straatje om daar in te zitten. In mijn Amsterdamse tijd heb ik veel gepubliceerd. Ik heb daar wel ervaring mee opgedaan dus.' Maar op de vraag of wij, zeker gezien zijn interessante artikel van de vorige keer over de Kerkstraatvondsten, veel van hem mogen verwachten, houdt hij nadrukkelijk een slag om de arm. 'Ik ben hier bij de BAM ook teamleider. Dat betekent dat ik nu al meer bezig ben met regelen dan zelf onderzoek doen. Het zal denk ik niet meevallen om tijd te vinden om te publiceren. Maar ik zal mijn best blijven doen.'

Bij de eerste restauratie van het hoogkoor, vanaf 1907, bleek een aantal tufstenen wimbergreliëfs zo goed bewaard dat zij niet vernieuwd hoefden te worden. Dit reliëf, met twee wildemannen, is ook bij de recente restauratie gehandhaafd en geconserveerd. (Fotoarchief Museum De Bouwloods).

Nieuw boek Sint-Jan

De Sint-Janskathedraal van 's-Hertogenbosch

Geschiedenis van de bouw

Meer dan drie eeuwen bouwden de Bosschenaren aan de Sint-Jan. Recent bouwhistorisch onderzoek heeft vele nieuwe gegevens opgeleverd over de bouwgeschiedenis. Dit boek vertelt het hele verhaal van de bouw voor een breed publiek op een manier waarop dat nooit eerder is gedaan: met behulp van 3D-tekeningen van de diverse bouwfases en vele foto's.

Auteurs: Harry Boekwijt, Ronald Glaudemans en Wim Hagemans.

Illustraties: Marc Bolsius en Gary Scanlan.

Het boek verschijnt medio november.

Prijs €19,75.

Voor het hakken van de huidige luchtboogbeeldjes aan het einde van de negentiende eeuw werden gipsen modellen op halve grootte gemaakt. Deze doedelzakspeler, gebaseerd op een middeleeuws beeldje, wordt samen met tientallen andere modellen bewaard in Museum De Bouwloods. (Foto: R. Glaudemans)

